

Izzó véletlenek

– F. Balogh Erzsébet festészetéről

Egy festmény egymásba torlódó erők által felszabdalt síkját nézve nem tehetünk mást mint, hogy átadjuk racionális elménket a kép önkényes törvényeinek. Ezek feltérképezése a művészet konceptuális terepére vezet, hiszen az elmélyült gondolkodásnak mindig konkrét tárgya van. F. Balogh Erzsébetet évtizedek óta foglalkoztatja a festészet önelemző reflexeit felülíró, külvilágból érkező hatások festészeti összegzése. Művészetének alapja a folyamatos és nyitott kommunikáció környezetének jelenségeivel, illetve a festészet által megragadhatóvá váló tartalmakkal. Sorozatjelleggel egymáshoz kapcsolódó alkotásaiban e problémaköröket ütközteti olyan motívumokkal, amelyek valamilyen intuíció által kiemelkednek a lehetséges valóságszilánkok közül.

A művész *Fényhordozók* című festménysorozatában megjelenő monokróm felületek szinte belülről világítanak, eszünkbe juttatva azt a jelenséget, amikor a kánikula napsugarainak kitett kültéri burkolatok a hőt magukba szívják. A gördeszkaparkok íves rámpái, fémkorlátai és változatos térelemei egy – az analóg fotográfia kémiai interakciói által létrejövő, organikus képhibákra emlékeztető – szövevényes, festői közegben jelennek meg. A felhordott anyag rétegeivel a művész a fényképek előhívásának folyamatát idéző módon rögzíti a különböző térbeli pillanatokot. A kompozíció virtuális mélységét sugalló képi szerkezetek csak fokozatosan – merész irányváltásokkal és konceptuális újrakezdésekkel – kerülnek megfogalmazásra. E képek nem zárt rendszerek.

A művész vásznain az ismétlés során kikristályosodó gesztus folyékony íveire, a mozdulat performatív eseményére kerül a hangsúly. Paradox módon e fényhordozókon nem maradnak nyomok, homogén felületeikkel egyfajta ünnepélyes mozdulatlanság hatását keltik. A metafizikus térben az emberi alakok helyett a környezet

architektonikus díszletei válnak megkövült főszereplőkké, akik körül azonban csillapíthatatlanul hullámszik a világ organikus szövete. A perspektivikus erővonalak által teremtetten képi mélység húzásával ellentétes tényezők is hatnak e képek befogadóira. Közelnézetben az egymásra felpakolt firkák, gesztusok, foltok, egyenesek és görbék horizontális elterülése hívja fel magára a figyelmet, kiemelve a véletlenszerűség és az egyértelmű struktúrák között lappangó feszültséget. A lineáris szerkezetek egy síkon jelennek meg a gravitáció következtében lefelé csurgó festékanyag vékony egyeneseivel. Ezek a részletek is azt támasztják alá, hogy a festővászon csak az alkotói folyamat utolsó lépéseként idomul a fal síkjához, előtte a látósíkhöz hasonlóan állandó helyváltoztatásra van ítélve.

A 2019-es *Tájkép* című sorozatban a természet oldott panorámáiba fekete téglatestek ékelődnek, utalva arra a logisztikai rémálomra, ami behálózza az élővilágot, és egyre jobban meghatározza annak sötét kilátásait. Ennek megfelelően a fekete szín szimbolikus kiemelése kontrasztba kerül a táj látvány utáni, könnyed koloritú ábrázolásával. Ahogy F. Balogh Erzsébet korábbi képciklusaiban, itt is a vizuális ellentétek konfliktuózus találkozása válik központi kérdéssé: a faktúrák disszonanciája és – feloldásként érkező – pillanatnyi harmóniája, a jéghideg és tűzforró színek térbelisége, valamint a rajzolt, kapart, bevéselt jelek és a szabadon áramló anyag szembenállása. A *Talaj nélkül* című képpár esetében a képi jelek egyfajta belső feszültségtől szétfeszített viharfelhővé halmozódnak. A festővászon egyfajta síkmetszetként is elképzelhető, ami a gesztusok feszült légkörét hasítja ketté, rögzítve az áthaladó jelek energiáját.

A művész *Folyamat* című, vegyes technikával készült sorozatában a diófafapác, az akvarell és a tus nyomai a pauszpapír homálya alá süllyednek. A kollázsok véletlen találkozásait kiemelő, tudatosan felépített munkákban F. Balogh Erzsébet a festészet legfinomabb összefüggéseit hozza játékba. Ezeket a

műveket *Gesztusok és kockák* című installációiban horizontális felületekké alakítja, ahol a dobókockákként a képekre ejtett elemek tovább alakítják a kompozíciókat. A bekeretezett, üveg alá helyezett festmények visszatükröződő alapokként kezdenek működni, ami által a térbeli tárgyak kétdimenziós utóképekké változhatnak, a mű körüli építészeti struktúrákat is bevonva az installációk motívumkészletébe. A kockákon folytatólagosan megjelenő absztrakt képi hálózat hat autonóm kompozícióra esik szét, felszabdalva a kép eredeti egységét és lendületét. A geometrikus határok közé szorított gesztusok kilencven fokal törésekkel haladnak körbe a felületeken. A totális kép illúziója csak a tárgy mozgásba lendítése révén jöhetne létre. A művészet konceptuális alapja itt a játék: a festészet végtelen variációs lehetőségei.

F. Balogh Erzsébet festészetének inspirációs forrásai az időben és a térben elszórtan helyezkednek el. Akár egy századmásodperc során is kibontakozhat egy olyan, komplex vizuális inger, ami képes az individuumon belüli távolságokat összekötni és körvonalazza egy kép örökre meghatározó vágyát. A következőkben – összegzés helyett – néhány ilyen pillanatot fogok rekonstruálni: felkavarva a látvány biztos rajzolatát az emlékezés homályos fikcióival.

I. nyitott jelentés

A geometrikus, térbeli konstellációkat szabad gesztusokkal feltérképező festészet sem a dobozban, sem azon kívül nem marad meg. Az ecsetvonások folyamatos transzformációban tartják az egykor szigorúbb rendet képviselő síkidomokat. A kocka képzetét a megvalósulás lehetetlensége tartja életben. Mint egy szekrény, amit már nem lehet becsukni a felpúposodott ruhahalom miatt: a zárt rendszert felváltja az alakváltó űr vándorlása. A fiókok résnyire nyitva maradnak, a ház szellemei szabadon járnak-kelnek, és egyre kézzelfoghatóbbá válik az élettelen anyag mozdulatlansága.

II. tűzfal

Egy szürke betonfal húzódik a kert végében. Este van, tüzet raknak. A lángok narancsszínűre színezik a felületet, ami mintha lassan hullámozni kezdene. Újságpapír darabok zsugorodnak össze és hullanak szét apró, fekete téglalapokra. Tűzpiros sebeiken keresztül kimúló hamudarabokat kap fel a koraesti légmozgás. A korábbi élek a tűz lélegzésébe olvadnak, a test határai egyre forróbban rajzolódnak ki. A beton langyosszürke síkján apró árnyékok csüngenek. A falszakasz már tökéletesen idegen ettől a világtól. A lángok képpé ringatják.

III. pauszköd

Apró lényként szemlélem a pauszok alatti világ fenyegető árnyait. A halvány mélyben a részletek pengéi kiélezetlenül várakoznak. Semmi sem szakítja fel a csend hatalmas zeppelinjét. Pauszpapírba csomagolták a horizontot is. Valaki előre lép, de a táj nem mozdul. Az idő sem múlik. A vékony jégréteg alatt a tapasztalatok végtelen tömege terpeszkedik el. A tériszony izgatottságával folytatom utamat a fóliákon.

IV. digitális hulladék

Egy mappában akár több száz kép is elfér, melyek ellenállnak az emlékezésnek vagy a jelentéstulajdonításnak, mégis táptalajt biztosíthatnak a festészet számára. Beazonosíthatatlan foltok szabdalják fel a fényképek homogén síkjait. A tekintet előbb-utóbb kapaszkodókat talál a homályos formák között. Személyes történetekké állnak össze az absztrakt rétegek, majd felszívódnak az átmeneti elszíneződések és marad a kép valósága: a fény véletlenszerű mozgásának emberi nézőpontra túlmutató rögzítése. A rossz fotó fényszivárgásaiba íródik egy álmos délelőtt minden kósza sugara.

V. a délután

Egy rozsdásodó mezőgazdasági gép szétszerelt oldalát a festői szemlélet sajátítja ki. Szövevényes kábelrengeteg: rozsdabarna és kék. Rézdrótok, műanyag védőborítás, sav marta élek. A felújítás során újrafestett homlokzat tónuskülönbségei fokozatosan kiegyenlítődnek a délutáni napfényben. Izzik a kiszáradt fű, kövér muskátlik húzódnak meg egy tornác félhomályában. A Trabant visszapillantótükrében megjelenik egy fénysáv és órákig ott marad. A házilag eszkábált kerítések irizáló struktúráiból pet palackok csillannak elő. Gyorskötöző tartja össze az átmenetileg földbe szúrt léceket. Az egész látvány fölé kék ég emelkedik: épp annyi a súlya, amennyi felfogható belőle. Egyénre szabott gravitáció.

Tayler Patrick Nicholas